

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การทอผ้าของไทยมีมาแต่โบราณ จากอดีตถึงปัจจุบันมนุษย์ได้พัฒนาการทอผ้าทั้งรูปแบบ เทคนิคการย้อมสี และการออกแบบลวดลายต่างปรากฏ ในจดหมายเหตุและพงศาวดารครั้งสมัยสุโขทัย อโยธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีการทอผ้าตามกลุ่มชนต่างๆ ของไทย เช่น ข่า กระโถ้ กระเลิง ส่วย ฯลฯ ผ้าทอในประเทศไทยแสดงถึงศิลปะภูมิปัญญาของชุมชน ผ้าทอมือถือเป็นผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นเมืองที่เปี่ยมด้วยคุณค่า ทั้งในด้านรูปแบบที่งดงาม วิธีการทอที่ละเอียด ประณีต ซับซ้อน และมีคุณค่าในด้านวิชาการ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นมา ความสัมพันธ์และวิถีชีวิตของกลุ่มชนผู้ผลิตและผู้ใช้ผ้าต่างๆ (ศูนย์รวมผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ในปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านมากขึ้น หันมาบริโภคสินค้าไทย นิยมแต่งกายด้วยผ้าไทยใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือใน โครงการส่งเสริมอาชีพงานศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ โดยเฉพาะผ้าทอมือของไทยมีเทคนิคการทอลวดลายที่มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นต่างๆ มีเสน่ห์ในตัวเอง เป็นการสร้างสีสันให้กับงานฝีมือของไทย เลือกรซื้อหาได้ง่ายไม่น้อยไปกว่าผ้าทอในระบบอุตสาหกรรม ผ้าทอมือ เป็นผ้าทอพื้นบ้านของไทยส่วนใหญ่จะใช้เส้นใยจากธรรมชาติทั้งฝ้ายและไหมซึ่งได้รับความนิยมจากผู้บริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวชั้นชมและหลงใหลเสน่ห์ผ้าทอมือของไทย ดังจะเห็นได้จากการแสดงแฟชั่นโชว์ ผ้าทอพื้นเมืองไทยในภาคต่างๆ การแสดงผลภัณฑ์จากผ้าทอมือภาคต่างๆ มีผู้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ผ้าทอจังหวัดน่าน เป็นที่ยอมรับกันว่ามีคามงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นแตกต่างจากผ้าทอถิ่นอื่น โดยเฉพาะผ้าทอลายน้ำไหล (สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรมท้องถิ่น(ภาคเหนือ), ม.ป.ป. : ออนไลน์) ผ้าทอลายน้ำไหลเป็นการทอผ้าที่ใช้เทคนิคการทอแบบลายขัดธรรมดา โดยใช้ด้ายหลายสีพุ่งเกาะเกี่ยวกันเป็นช่วงๆ ทำให้เกิดสีสันต่างๆ ไล่กันไป ดูคล้ายสายน้ำไหล ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผ้าจังหวัดน่าน (บริษัท

ไทยประกันชีวิต จำกัด 2545 : หน้า 4) ที่มีลวดลายบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ เช่น สายน้ำ ภูเขา เถาวัลย์ และแสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จินตนาการจากธรรมชาติ จรดลงบนลวดลายผ้า เช่น ลายน้ำไหลสายน้ำน่าน ลายดาวล้อมเดือน ลายช้าง ลายดวงตะวัน และลายตะวันฉายแสง เป็นต้น การทอผ้าในจังหวัดน่านจะมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินงานในลักษณะวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งในด้านเงินทุน การผลิต การจัดจำหน่าย พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ให้มีมาตรฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต เช่น กลุ่มผ้าทอน้ำไหลไทยประยุกต์บ้านถ่อน อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน กลุ่มทอผ้าบ้านฝาง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านศรีอุดม อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน เป็นต้น

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เกิดจากการรวมกลุ่มของสตรีชาวไทลื้อ เพื่อผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion) ประจำปี พ.ศ. 2546, พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2549 และผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มได้รับการจดสิทธิบัตรคุ้มครองรูปแบบลายผ้าแล้ว จำนวน 6 รายการ ได้แก่ 1) ลายเทพธิดาน้อย 2) ลายน้ำไหลสายน่าน 3) ลายน้ำไหลดวงตะวัน 4) ลายน้ำไหลตกคอย 5) ลายตะวันฉายแสง และ 6) ลายดาวล้อมเดือน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผ้าฝ้ายทอมือลายน้ำไหลที่ใช้ตกแต่งบ้าน เช่น ผ้าคลุมเตียง ผ้าปูโต๊ะ หน้าต่าง ผ้าปูโต๊ะ และพรมปูพื้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเป็นการดำเนินงานโดยสมาชิกของกลุ่มมีการจัดทำบัญชีแบบง่ายและใช้วิธีการคำนวณต้นทุนแบบดั้งเดิมตามความสะดวกของกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้การคำนวณต้นทุนและผลการดำเนินงานไม่สอดคล้องตามความเป็นจริง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล และเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลของวิสาหกิจชุมชน :
กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อทราบต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลของวิสาหกิจชุมชน :
กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนจากการลงทุนผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในการทอผ้าลายน้ำไหล ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนกระทั่งเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลหลังหักค่าใช้จ่ายในการลงทุนแล้ว

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผ้าฝ้ายทอมือลายน้ำไหล เช่น ผ้าคลุมเตียง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูพื้น ผ้าเช็ดเท้าผ้ารองจาน ผ้า màn หน้าต่าง และผ้า màn ประตู่

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน วิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน รวมทั้งการจัดการ “ทุนของชุมชน” ที่เป็น เงิน ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง (สำนักพัฒนาเกษตรกร, 2548: ออนไลน์)